

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	20273 - Art Antic i Medieval a les Illes Balears / 1
Titulació	Grau d'Història de l'Art (Pla 2014) - Quart curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Antònia Juan Vicens <i>Responsable</i> antonia.juan@uib.es	16:00	17:00	Dimarts	09/09/2019	31/01/2020	CB 22 (Ramon Llull)
Sebastiana Maria Sabater Rebassa tina.sabater@uib.es	15:00	16:00	Dimarts	01/02/2020	31/07/2020	CB 22 (Ramon Llull)
Sebastiana Maria Sabater Rebassa tina.sabater@uib.es	15:00	16:00	Dimecres	09/09/2019	31/01/2020	BB-05 / Ramon Llull

Contextualització

L'assignatura *Art Antic i Medieval a les Illes Balears* és una matèria fonamental per al coneixement de l'art a les Illes Balears. Presenta i analitza les manifestacions artístiques locals des del segle V al segle XV, explicant-les en el context de la història de l'art europeu. En atenció als materials d'estudi, l'assignatura fa especial incidència en el període gòtic.

Requisits

No hi han requisits previs per poder cursar l'assignatura.

Recomanables

Per facilitar la comprensió i el desenvolupament dels continguts d'aquesta matèria és recomanable haver cursat i superat aquestes assignatures:

20260 - L'Art de l'Antiguitat Tardana del Segle IV-X

20261 - Art Medieval I (1000-1250)

20265 - Art Medieval II (1200-1500)

Guia docent

20281 - Art i Arquitectura a la Corona d'Aragó (1150-1530)

Competències

Específiques

- * CE1 – Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Consciència crítica de les coordenades espai i temps (diacronia i sincronia) i dels límits i les interrelacions geogràfiques i culturals de la història de l'art
- * CE3 – Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Visió diacrònica regional i completa dels fenòmens artístics territorials

Genèriques

- * CB2 – Saber aplicar els coneixements d'història de l'art a la feina o vocació d'una manera professional i tenir les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments, i la resolució de problemes dins de l'àrea d'estudi
- * CG3 – Capacitat per a treballar de forma autònoma i en equip en l'àrea d'estudi de la història de l'art
- * CG6 – Capacitat de reconèixer la creativitat i els valors estètics

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

1. CONCEPTE I DEFINICIÓ DE L'ASSIGNATURA

1.1. Fonts documentals i historiografia.

Delimitació de les àrees històriques: la producció artística de les Illes Balears en la Història de l'art.

2. ART ANTIC

2.1. L'entrada de les Balears al món antic

La civilització feniciopúnica a Ebussus i les ciutats romanes a Mallorca

3. L'ART MEDIEVAL DES DEL SEGLE V AL SEGLE XIII

3.1. Art paleocristià

Els conjunts basilicals de Menorca i Mallorca. Tipologies i elements constructius. La decoració: el mosaic de paviment i les laudes. El context hispànic. Els influxos orientals i nord-africans.

3.2. Art islàmic.

La presència de l'Islam a Mallorca i Eivissa. Madina Mayurqa. Les restes d'arquitectura civil i militar. Les arts decoratives.

4. L'ART GÒTIC.

4.1. Introducció a l'època del Gòtic.

Guia docent

Consideracions cronològiques i culturals. El marc històric i geogràfic. Periodització.

4.2. L'arquitectura.

4.2.1. Arquitectura religiosa.

Tipologies i etapes constructives. Fundacions conventuals i esglésies de repoblament. Les esglésies de nau única als segles XIV i XV. Els edificis de tres naus: Santa Eulàlia, Catedral de Mallorca i Catedral de Perpinyà. Construccions del segle XVI. Els models de referència: la pertinença al gòtic meridional.

4.2.2. Arquitectura palatino-militar.

Recintes murals urbans, torres defensives i castells de muntanya. Els programes reials del segle XIV: el castell dels Reis de Mallorca a Perpinyà, els castells de l'Almudaina i Bellver.

4.2.3. L'eclosió de l'arquitectura civil en el segle XV.

Guillem Sagrera, arquitecte: la Llonja de Palma en el context de les llotges mediterrànies; la *Sala dei Baroni* del Castelnuovo de Nàpols. Les cases senyoriales. La concepció gòtica de l'arquitectura al segle XVI.

4.3. Les arts plàstiques.

4.3.1. Les arts plàstiques. Aspectes generals.

Promotors i organització del treball artístic. Les manifestacions. Els plantejaments iconogràfics i formals.

4.3.2. L'etapa del Regne de Mallorca.

Escultura monumental i decoració arquitectònica: portalades, galeries claustrals i estatuària. Origen de les formes: la transmissió de l'estil francès. La pintura francogòtica a les Illes vers el 1300: la pintura mural i el retaule d'altar. La influència italiana: pintura mural, sobre taula i miniatura: les obres importades i els mestres forans. Vies de penetració i models referencials.

4.3.3. L'art de l'època de Pere el Cerimoniós.

Escultura. La incidència del treball català: sepulcres, portalades i imatgeria. Evolució de la pintura italogòtica. La figura de Ramon Destorrents i la incidència d'aquest sobre els tallers locals. Els mestres mallorquins a finals de l'etapa: els retaules de gran format.

4.3.4. L'art de finals del segle XIV i de la primera meitat del segle XV.

El portal del Mirador com a focus de l'escultura internacional. Els mestres picardoflaments. El retaule major de la Seu en relació als retaules-tabernacle catalans. Guillem Sagrera, escultor i altres figures. La imatgeria. Arts pictòriques. Antecedents del corrent internacional i renovació de la lliçó italiana: Pere Marçol. Les generacions de l'estil internacional: evolució de la pintura mallorquina durant els períodes 1400-1445 i 1445-1480. El Mestre de Santa Eulàlia i el Mestre de Monti-Sion, el cas de Joan Rosat, els mestres locals i la incidència de la pintura catalano-valenciana.

4.3.5. Escultura i pintura del darrer gòtic

L'escultura de la segona meitat del segle XV i d'inicis del XVI: Huguet Barxa i la irradiació de l'escultura sagreriana. L'escultura funerària. La imatgeria mariana: Gabriel Mòger III. L'escultura arquitectònica a la casa medieval. La pintura des de 1470 a 1520. La incidència de Jaume Huguet. Els pintors forans: Pere Nisart i Alonso de Sedano. Els mestres locals de finals de segle: Pere Terrens i Joan Desí.

Guia docent

Metodologia docent

1- ITINERARI A: Aquesta assignatura es condueix a l'aula i analitzant directament les obres objecte d'estudi. L'alumnat haurà de garantir assistència al 80% d'ambdues tipologies de sessions.

2- ITINERARI B: L'assignatura ofereix un **ITINERARI B** de presencialitat i d'avaluació, que s'ha de fixar entre el professor i l'estudiant per mitjà d'un contracte acadèmic durant les dues primeres setmanes d'impartició d'aquesta assignatura. Està adreçat a aquells alumnes que no puguin garantir una presencialitat continuada (El marc normatiu general sobre l'itinerari alternatiu d'avaluació queda recollit en l'article 26.9 de l'Acord normatiu 10959/2014, de 18 de març, pel qual s'aprova el Reglament acadèmic de la Universitat. La informació completa i els requisits a complir per acollir-s'hi es poden trobar a la pàgina web de la Facultat de Filosofia i Lletres).

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal de l'alumnat, l'assignatura compta amb una Aula Digital. Així, mitjançant la plataforma de teleeducació Moodle l'alumne comptarà amb una via de comunicació directa amb les docents i tindrà al seu abast i disposició recursos i material complementari.

Activitats de treball presencial (2,4 crèdits, 60 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, les docents establiran els fonaments teòrics que composen la matèria. A més, es donarà informació per a cada tema de tipus bibliogràfic, sobre el mètode de treball i el material que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma determinats continguts.	30
Classes pràctiques	Sortides de camp	Grup mitjà (M)	Es duran a terme visites a monuments i museus. Les sessions seran dirigides per les professores i es comptarà amb la participació activa de l'alumnat. L'assistència a les sortides de camp és obligatòria en un 80 %.	23
Pràctiques externes	Visita a Son Peretó	Grup mitjà (M)	Si s'obté finançament es realitzarà una visita al jaciment arqueològic paleocristià de Son Peretó i al Museu d'Història de Manacor. Assistència obligatòria.	3
Avaluació	Examen parcial 2	Grup gran (G)	Es realitzarà un segon examen parcial durant el període de l'avaluació complementària, que serà recuperable durant el període de l'avaluació extraordinària. Tindrà una durada de 2 hores. En aquest examen s'avaluaran els continguts desenvolupats tant en les classes teòriques com en les activitats pràctiques. Seguiment del procés d'aprenentatge dels alumnes pel que fa específicament a saber relacionar obres de la plàstica gòtica amb el seu context historicoartístic, social i cultural. La segona prova consistirà en la formulació de preguntes amb el suport de material visual.	2
Avaluació	Examen parcial 1	Grup gran (G)	Es realitzarà un primer examen parcial a la meitat del semestre, que serà recuperable durant l'avaluació extraordinària. Tindrà una durada de 2 hores. En aquest	2

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
			examen s'avaluaran els continguts desenvolupats tant en les classes teòriques com en les activitats pràctiques.	
			Seguir el procés d'aprenentatge pel que fa específicament a saber analitzar obres de l'època objecte d'estudi. La primera prova dins el procés d'avaluació continuada consistirà en l'enquadrament cronològic de l'arquitectura a partir de l'anàlisi de les seves característiques tipològiques, estructurals i formals.	

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (3,6 crèdits, 90 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Informes raonats	ITINERARI B: Presentació de dos informes (un sobre arquitectura i l'altre sobre arts plàstiques) producte de la visita individual a monuments i museus que s'acordaran amb les docents quan se signi el contracte pedagògic.	15
Estudi i treball autònom individual o en grup	Preparació de les proves avaluatives i ampliació del temari	L'alumnat pot haver d'elaborar una part del temari, i en qualsevol cas ha de preveure el temps necessari per l'estudi de la matèria relativa a les classes teòriques i pràctiques.	75

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

PROVES AVALUATIVES:

ITINERARI A

- Examen parcial 1, a mitjans del quadrimestre (5 punts). **ATENCIÓ: És requisit imprescindible obtenir una nota igual o superior a 2.2 per fer mitja.**
- Examen parcial 2, a finals del quadrimestre, durant el període d'avaluació complementària (5 punts). **ATENCIÓ: És requisit imprescindible obtenir una nota igual o superior a 2.2 per fer mitja.**
- Treball voluntari per pujar nota (1 punt): Amb l'objectiu d'afavorir l'aprenentatge a partir de l'anàlisi directe de les peces -i l'assoliment de les competències corresponents-, l'alumnat podrà contribuir al desenvolupament de les pràctiques amb la preparació d'una de les obres objecte d'estudi que s'exposarà durant les visites. Aquells

Guia docent

alumnes interessats en realitzar aquesta activitat ho hauran de comunicar en un termini de 3 setmanes des de l'inici del curs. Els continguts hauran de ser tutoritzats prèviament per les docents.

ITINERARI B

- Lliurament de dos informes raonats (2 punts).
- Examen parcial 1, a mitjans del quadrimestre (4 punts). **ATENCIÓ: És requisit imprescindible obtenir una nota igual o superior a 2 per fer mitja.**
- Examen parcial 2, a finals del quadrimestre, durant el període d'avaluació complementària (4 punts). **ATENCIÓ: És requisit imprescindible obtenir una nota igual o superior a 4 per fer mitja.**

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Examen parcial 2

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Es realitzarà un segon examen parcial durant el període de l'avaluació complementària, que serà recuperable durant el període de l'avaluació extraordinària. Tindrà una durada de 2 hores. En aquest examen s'avaluaran els continguts desenvolupats tant en les classes teòriques com en les activitats pràctiques. Seguiment del procés d'aprenentatge dels alumnes pel que fa específicament a saber relacionar obres de la plàstica gòtica amb el seu context historicoartístic, social i cultural. La segona prova consistirà en la formulació de preguntes amb el suport de material visual.
Criteris d'avaluació	ITINERARI A I B: Es valorarà la capacitat de relació entre els continguts, la formulació ordenada de conclusions, així com l'ús adient del vocabulari específic.

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 2.2

Percentatge de la qualificació final: 40% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 2

Examen parcial 1

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Es realitzarà un primer examen parcial a la meitat del semestre, que serà recuperable durant l'avaluació extraordinària. Tindrà una durada de 2 hores. En aquest examen s'avaluaran els continguts desenvolupats tant en les classes teòriques com en les activitats pràctiques. Seguir el procés d'aprenentatge pel que fa específicament a saber analitzar obres de l'època objecte d'estudi. La primera prova dins el procés d'avaluació continuada consistirà en l'enquadrament cronològic de l'arquitectura a partir de l'anàlisi de les seves característiques tipològiques, estructurals i formals.
Criteris d'avaluació	ITINERARI A I B: Es valorarà la capacitat analítica, així com l'ús adient del vocabulari específic.

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 2.2

Percentatge de la qualificació final: 40% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 2

Guia docent

Informes raonats

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	ITINERARI B: Presentació de dos informes (un sobre arquitectura i l'altre sobre arts plàstiques) producte de la visita individual a monuments i museus que s'acordaran amb les docents quan se signi el contracte pedagògic.
Criteris d'avaluació	ITINERARI B: Ordre i claredat expositiva. Capacitat de relació i síntesi. Adequació al guió facilitat. Exactitud dels resultats obtinguts en l'anàlisi directe de les peces. Ús de la bibliografia general i específica de la matèria. Utilització del vocabulari específic. Faltes d'ortografia.

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 20% per a l'itinerari B

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- AD., *La Lonja de Palma*. Govern de les Illes Balears. Palma. 2003.
- ALOMAR, G., *Guillem Sagrera y la arquitectura del siglo XV*, Barcelona, Blume, 1970.
- CERDÀ, M., JUAN, A., SABATER, T. (coords.), *Els mons nòrdic i mediterrani. Relacions artístiques i culturals entre els segles XIV i XVI*, Palma, Edicions UIB/Institut d'Estudis Balearics/Conselleria de Cultura, Participació i Esports del Govern de les Illes Balears, 2017 (llibre electrònic).
- DURLIAT, M., *L'art en el Regne de Mallorca*, Palma, Ed. Moll, 1964.
- SABATER, T., *La pintura mallorquina del segle XV*, Palma, Edicions UIB, 2002.

Bibliografia complementària

La bibliografia complementària estarà disponible a un document específic dins la plana de l'assignatura a l'Aula Digital.

Altres recursos

L'alumnat tindrà a la seva disposició a l'AULA DIGITAL un repertori de recursos d'interès per a la seva formació, com poden ser diversos llistats bibliogràfics i documents electrònics sobre la matèria elaborats tant pel professorat com per d'altres professionals i nombrosos enllaços a Internet.

